

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 229 ถึงมาตรา 241 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคสี่ กำหนดให้ ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรมีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตลอดจนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 238 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ยังได้กำหนดให้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการทำรัฐประหารในประเทศไทย โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำและศึกษาก่อนมีทำการรัฐประหารดังกล่าว ดังนั้นผู้เขียนจึงยังคงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในอนาคตหลังจากมีการคืนอำนาจกลับสู่ประชาชน มีแนวโน้มที่เชื่อได้ว่าระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยจะถูกนำกลับมาใช้ดังเดิม ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยกลับมามีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง และปัญหาที่เกิดจากการศึกษานี้ก็จะกลับมามีผลทางกฎหมายอีกครั้งเช่นกัน โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

จากการศึกษา ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนขอสรุปแต่ละประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ในอดีตระหว่างที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเลือกตั้งแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 97 ที่ได้กำหนดให้หลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเอง ได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้ง หรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ ผู้นั้น ได้รับเลือกตั้ง

นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวออกกฎ กติการะเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ที่มีเนื้อหาเป็นการกำหนด กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งกฎดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม แต่หลังจากมีการบังคับใช้กฎ เกิดปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด เพราะเนื้อหาและกระบวนการที่ถูกกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 มีขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ระยะเวลา อีกทั้งกฎดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและการสอบสวน ตลอดจนยังไม่กำหนดระยะเวลาการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่แน่นอน รวมถึงเนื้อหาของกฎยังไม่มีกำหนดระยะเวลาให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าจากการบังคับใช้กฎ อีกทั้งปัญหาการบังคับใช้กฎดังกล่าวยังมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์

ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ ในการบังคับใช้กฎหมายที่ล่าช้า เนื่องจากเนื้อหาในบทบัญญัติของกฎดังกล่าว มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนเกินความจำเป็น จึงส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งผู้ชนะการเลือกตั้ง และผู้แพ้การเลือกตั้ง เพราะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อผู้ชนะการเลือกตั้งในส่วนของระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เนื่องจากหากมีการวินิจฉัยชี้ขาดจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งผลต่อผู้ชนะการเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการลิดรอนสิทธิในระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่มีระยะเวลาจำกัดเพียง 4 ปี ต่อหนึ่งสมัยวาระการดำรงตำแหน่ง อีกทั้งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบสิทธิต่อผู้แพ้การเลือกตั้งที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลา 5 ปี อีกทั้ง จะเห็นได้ว่า ระยะเวลา 4 เดือนที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ยื่นคำร้องนั้น เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องแล้ว ผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการที่ยื่นคำร้องล่าช้าทำให้เกิดผลเสียหายที่ชัดเจนคือผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องต่อศาล อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่น และเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั้นเอง

2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.

2550 โดยกฎดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวที่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายเนื่องจากเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลให้การกระทำดังกล่าวตามกฎหมายจึงเป็นการกระทบสิทธิของผู้เสียหายตลอดจนในกรณีที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งในบางกรณีอาจเกิดความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ หรือเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงทำให้ผู้เสียหายที่เข้ามาร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในคดีเลือกตั้งจึงได้รับผลกระทบ และไม่สามารถฟ้องร้องในคดีดังกล่าวได้อีก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิจึงเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

3) ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 อีกทั้งจากการที่ประเทศไทยได้แบ่งศาลอุทธรณ์ ออกเป็น 10 เขต ได้แก่ศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งมีทั้งหมด 9 ภาค และศาลอุทธรณ์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าศาลอุทธรณ์กลาง จากเขต

อำนาจของศาลอุทธรณ์ที่แบ่งเป็น 10 เขตดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งเกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎ และเกิดปัญหาจากการใช้ดุลพินิจในการรับคดีของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากเกิดปัญหาการออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ไม่มีบรรทัดฐาน ในการกำหนดรูปแบบและขอบเขตของการพิจารณา ทำให้การออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ในแต่ละที่เกิดความไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ในคดีที่เกิดข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อกฎหมายเดียว แต่มีการใช้ดุลพินิจในการรับคำร้องที่แตกต่างกัน เพราะวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้เป็นการกำหนด กระบวนการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการกำหนดวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนและจะต้องดำเนินกระบวนการโดยรวดเร็ว ตลอดจนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเท่าที่สามารถบังคับได้ แต่ปัญหาที่เกิดจากที่เนื้อหาของกฎดังกล่าวที่นำมาบังคับใช้ กลับไม่ได้มีการกำหนดให้มีการทบทวนคำสั่ง ในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากหากข้อมูลที่ได้จากคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีไม่เพียงพอ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ เกิดจากการใช้ดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว

ดังนั้น จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ จึงเป็นการบังคับใช้กฎที่ส่งผล ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ

นอกจากนี้ บังคับใช้กฎดังกล่าวยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตาม มาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นและยังเป็นการกระทำส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นั่นเอง

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางการแก้ไขในปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนขอเสนอทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับระยะเวลาให้การยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะจากการศึกษา พบว่า ในประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลชัดเจนว่า สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นเรื่องพร้อมทั้งบันทึกวาจาประจำวัน ที่จัดทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นผู้ว่าการจังหวัดจะเสนอเรื่องต่อไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจโดยตรงด้วยตนเองก็ได้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุดนั้นให้

ผู้ฟ้องยื่นไว้ที่สำนักงานผู้ว่าการจังหวัดหรือสำนักงานย่อยผู้ว่าการจังหวัดที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนา

กรณีที่เป็นการฟ้องโดยผู้ว่าการจังหวัด ให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 15 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ผู้ฟ้องเป็นบุคคลอื่นที่มีชื่อผู้ว่าการจังหวัด ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 5 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ได้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านผลการเลือกตั้งด้วยวิธีการยื่นเรื่องพร้อมไปกับบันทึกวาจาประจำวันที่ทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เมื่อได้ยื่นเรื่องไป แต่เจ้าหน้าที่ของจังหวัดเสนอเรื่องไปยังศาลปกครองล่าช้าเอง เช่นนี้ ไม่ถือว่าเป็นการฟ้องที่เกินระยะเวลา ศาลปกครองต้องรับฟ้อง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจหรือฟ้องผิดศาล การฟ้องนี้ไม่ส่งผลให้ระยะเวลาสะดุดหยุดลง

ในคดีเลือกตั้ง วิธีการนับการฟ้องคดีจะไม่นับวันเลือกตั้งหรือวัน ประกาศผลการเลือกตั้งรวมเข้ากับระยะเวลา แต่วันที่เป็นวันครบกำหนดระยะเวลาจะถูกนับรวมเข้ากับระยะเวลาด้วย เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีขึ้น ในวันที่ 1 มกราคม ผู้ฟ้องต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลา 5 วัน ระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับเมื่อวันที่ 2 มกราคม นับไป 5 วัน ก็จะสิ้นสุดระยะเวลาในวันที่ 6 มกราคม เวลาเที่ยงคืน เป็นต้น นอกจากนี้ ระยะเวลาจะเริ่มนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง การเริ่มต้นนับดังกล่าวนี้ใช้กับการฟ้องคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลด้วย อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่วันประกาศผลการเลือกตั้งก็มักเป็น วันเดียวกันกับวันเลือกตั้ง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตรวจบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดมีระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน และการออกคำวินิจฉัยชี้ขาดจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลา 1 ปี ตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนด และนับจากวันที่มีคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น ภายใน 10 วันแบบในประเทศฝรั่งเศส อีกทั้งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ใน คดีเลือกตั้งท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

5.2.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผู้เขียนเห็นควรวินิจฉัยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะจากการศึกษา ในต่างประเทศ พบว่าประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีเลือกตั้งท้องถิ่นดังนี้

1.ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ในเขตเลือกตั้งท้องถิ่น นั้นมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

2.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งท้องถิ่น นั้น แม้จะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

3.ผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง เฉพาะ สมาชิกสภาเทศบาล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

4.สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.ตัวแทนจากราชการส่วนกลาง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้ เฉพาะในกรณีที่มีการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลางไม่อาจหยิบยกประเด็นความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตข้อเสียมาโต้แย้งการเลือกตั้งได้ ต้องเป็นเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

6.คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีรายจ่ายการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งและการใช้จ่ายเงินทางการเมือง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นมีสิทธิสามารถยื่นคำร้องต่อศาลแบบในประเทศฝรั่งเศส ตลอดจนจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายโดยการยึดหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ

ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยควรระบุให้มีการกำหนดคู่ความร่วมมือที่มาจากผู้ร้องในชั้นการสืบสวน และสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งไม่ควรมีการกำหนดในกฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวในการมีอำนาจยื่นคำร้องในกรณีดังกล่าวต่อศาล โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล และมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลเพิ่มเติม โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ว่า “ก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งวินิจฉัยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถยื่นคำร้องเป็นคู่ความร่วมมือกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ และหากมีหลักฐานตามสมควรว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้น สามารถยื่นคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลอุทธรณ์ได้โดยตรง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นข้อกล่าวหาใหม่และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยได้วินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องดังกล่าวมาก่อน” ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้มีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

5.2.3 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน จากการศึกษา พบว่าประเทศไทยได้มีการกำหนดองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเลือกตั้งในประเทศบราซิล ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ซึ่งจะมีอยู่ในทุกรัฐของประเทศบราซิล และศาลเลือกตั้งสูงสุด

ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง

1) ศาลเลือกตั้งสูงสุด

ศาลเลือกตั้งสูงสุดถูกจัดตั้งขึ้น ในปี ค.ศ. 1932 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะยุติการโง่งมการเลือกตั้ง และเพื่อให้มีอำนาจเหนือศาลเลือกตั้งทั้งหมด และเพื่อทำหน้าที่ควบคุมบทบาททางพรรคการเมือง มีอำนาจในการอนุญาตหรือยกเลิกการลงทะเบียนพรรคการเมือง การลงทะเบียนของผู้สมัครและรับรองการเลือกตั้ง วางระเบียบและควบคุมการแทรกแซงทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุของพรรคการเมืองในช่วงเวลาระหว่างที่มีการเลือกตั้ง

2) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค

กฎหมายได้กำหนด ให้คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคสามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ ต่อเมื่อ

- ก. คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้
- ข. เกิดปัญหาการตีความกฎหมายระหว่างศาลเลือกตั้งสองศาล หรือมากกว่านั้น
- ค. เกิดการฟ้องร้องเกี่ยวกับเรื่องการขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือการประกาศผลรับรองผู้ชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- ง. เมื่อมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง หรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศบราซิล พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศบราซิล และควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการกำหนดให้คำสั่งรับคดีเลือกตั้ง ท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้อีกชั้น โดยการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียจากคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมาธิการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อีกทั้งยังส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการ

ยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นเกิดความเป็นธรรม และยังเป็น การส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างได้ ถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป